

БРЕХТ Бертольт (Brecht Bertolt; 10. 02. 1898, м. Авґсбург, Німеччина — 14. 08. 1956, Берлін) — німецький письменник, театральний і громадський діяч. Член АМ НДР (1950). Міжнар. Сталін. премія «За зміцнення миру між народами» (1954). Після закінчення гімназії навч. на філол. і мед. ф-тах Мюнхен. університету (1917–21). Учасник Листопад. революції 1918 у Німеччині. 1920 — драматург Мюнхен. камер. ігор. 1924 переїхав до Берліна, працював драматургом у театрах М. Рейнгардта та Е. Піскатора. 1922 за твір «Trommeln in der Nacht» («Барабани в ночі») отримав премію ім. Кляйста. Великий успіх принесла йому «Die Dreigroschenoper» («Тригрошова опера», 1928, музика К. Вайлля). Від 1933 — на еміграції (Австрія, Данія, США). 1936–39 разом із Л. Фейхтванґером та В. Бределем — співред. ж. «Das Wort» («Слово»), який виходив у Москві. У цей період писав сатиричні вірші для нім. Вільного радіо. Від 1948 жив і працював у Сх. Берліні. 1949 — засн. і реж. Берлін. (Брехтів.) ансамблю. Б. належить до представників т. зв. заангажов. літ-ри, яка слугує словесним рупором сусп. критики й виховання публіки в соціаліст. (марксист.) дусі. Відомий також як пародист і сатирик, майстер літ. притчі, влучних афоризмів і парадоксів, як критик традиц. соц. і поет. форм. Б. розпочинав свою літ. діяльність, перебуваючи під впливом засад натураліст. і нігіліст. трактування дійсності, як антибуржуаз. експресіоніст, поступово вибудовуючи свою індивід. техніку, в якій поєднує елементи натуралізму, експресіонізму й балад. розповіді. Від 1920-х рр. розробляє теорію й практику т. зв. «епічного» театру, в який уводить хори, мовців, голоси, відійшовши від принципу катарсису, створюючи ефект відчуження, предмет., об'єктив. звернення до інтелекту, що дає підстави для самоінтерпретації, породжує атмосферу

притчевої повчальності. Його твори, насамперед драматичні, набувають рис повчальності, характеру параболи внаслідок звернення до світ. образів і відомих сюжетів світ. літ-ри: «Furcht und Elend des Dritten Reiches» («Страх і відчай у Третій імперії», 1937–38), «Die Gewehre der Frau Carrar» («Гвинтівки пані Каррар», 1937), «Leben des Galilei» («Життя Галілея», 1938–39), «Mutter Courage und ihre Kinder» («Матінка Кураж та її діти», 1938), «Antigone-Modell 1948» («Антигона», 1948, переробка Ґьольдерлінового перекладу трагедії Софокла). Дія низки п'єс Б. відбувається в екзотич. середовищі — «Der gute Mensch von Sezuan» («Добра людина з Сечуані», 1938–40), «Der kaukasische Kreiderkreis» («Кавказьке крейдяне коло», 1944–45), — що надає його творам яскравої образності, парадоксальності, стиліст. виразності. В останній період своєї творчості Б. віддає перевагу т. зв. «діалектичному» театрові, використовуючи діалектику сусп. життя, — суперечність між люд. свободою й соц. справедливістю, прагнення щастя окремої людини й готовність до самопожертви заради його досягнення. Б. — автор великих прозових творів: «Dreigroschenroman» («Копійчаний роман», 1934), «Die Geschäfte des Herrn Julius Cäsar» («Діла пана Юлія Цезаря», 1949); оповідань, теор. праць, присвяч. драматургії й театрові: «Vergnügungstheater oder Lehrtheater?» («Театр задоволення чи повчальний театр?», 1935), «Über experimentelles Theater» («Про експериментальний театр», 1939), «Neue Technik der Schauspielkunst» («Нова техніка театального мистецтва», 1940), «Kleines Organon für das Theater» («Малий органон для театру», 1949), «Dialektik auf dem Theater» («Діалектика в театрі», 1953). Творчість Б. мала вагомий вплив на розвиток європ. драматургії й театру, була добре відома вона й в Україні. Його художні пошуки й експерименти в театрі збігалися з нововведеннями Леся Курбаса, з відкриттями М. Куліша. Особливої популярності творчість Б. набула у 60–80-і рр., коли були поставлені спектаклі «Матінка Кураж та її діти» (Чернівці), «Тригрошова опера» (Харків, Одеса), «Кавказьке крейдяне коло» (Вінниця), «Кар'єра Артура Уї» (Київ). Укр. мовою твори Б. перекладали В. Митрофанов, Ю. Лісняк, Н. Гордієнко-Андріанова, М. Зісман, Л. Череватенко, Є. Попович, Д. Павличко, В. Коптілов та ін.

Основні твори

укр. перекл. — Пан Пунтілла та його наймит Матті. К., 1967; Про мистецтво театру. К., 1977; Вірші // Всесвіт. 1977. № 11; Великий Жовтень // Країна Рад — надія наша. К., 1977; Кар'єра Артуро Уї, яку можна було спинити. К., 1978; Діла пана Юлія Цезаря. К., 1983; Копійчаний

роман. Матінка Кураж та її діти. Кавказьке крейдяне коло. К., 1987.

Рекомендована література

1. Затонський Д. Дискусія про реалізм і Бертольд Брехт // У пошуках сенсу буття. К., 1967;
2. Вальо М. Поетика епічного театру: Драм. творчість і театр. діяльність Б. Брехта // Жовтень. 1967. № 3;
3. Стус В. Гнівний поет доби: Про нім. драматурга і поета

Б. Брехта // Там само. 1968. № 9;

4. Волгина А. Бертольд Брехт: Библиограф. указ. Москва, 1969;
5. R. Grimm. Bertolt Brecht. Stuttgart, 1971;
6. Лапшин В. А. Пьесы-притчи Б. Брехта // Вестн. Моск. университета. Сер. 10. Филология. 1973. № 4;
7. Чирков О. С. Бертольд Брехт. К., 1981.

І. П. Мегела

Бібліографічний опис:

Брехт Бертольд / І. П. Мегела // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-37708>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).